

**"O‘ZBEKISTONDA DAVLAT VA MAHALLIY BYUDJETLAR
SAMARADORLIGI"**

Boboqulova Dilbar Musurmon qizi

Termiz davlat universiteti talabasi

boboqulovadilbar16@gmail.com

Annotatsiya. O‘zbekiston Respublikasida davlat byudjeti va mahalliy byudjetlarning samarali boshqaruvi mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi va barqarorligini ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada davlat byudjeti va mahalliy byudjetlarning tuzilishi, moliyaviy mustaqillik darajasi, xarajatlar va daromadlar tarkibi tahlil qilinadi. Davlat byudjeti va mahalliy byudjetlar tizimining o‘zaro aloqalari, iqtisodiy barqarorlikka ta’siri hamda byudjet boshqaruvini takomillashtirish masalalari muhokama qilinadi. Tadqiqotda, shuningdek, xalqaro tajribalar va normativ-huquqiy hujjatlar tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar. Davlat byudjeti, mahalliy byudjet, byudjet tizimi, xarajatlar, daromadlar, byudjet boshqaruvi, iqtisodiy barqarorlik, moliyaviy nazorat, xalqaro tajriba.

Abstract. Effective management of the state budget and local budgets in the Republic of Uzbekistan plays a crucial role in ensuring the country's economic development and stability. This article analyzes the structure of the state and local budgets, the level of financial independence, and the composition of expenditures and revenues. The interrelationship between the state and local budget systems, their impact on economic stability, and issues of improving budget management are discussed. The study also examines international experiences and relevant legal and regulatory documents.

Keywords: State budget, local budget, budget system, expenditures, revenues, budget management, economic stability, financial control, international experience.

Аннотация. Эффективное управление государственным и местными бюджетами в Республике Узбекистан имеет важное значение для обеспечения экономического развития и стабильности страны. В данной статье

анализируются структура государственного и местных бюджетов, уровень финансовой самостоятельности, а также состав расходов и доходов. Обсуждаются взаимосвязь между системами государственного и местных бюджетов, их влияние на экономическую стабильность и вопросы совершенствования бюджетного управления. В исследовании также рассматривается международный опыт и нормативно-правовые документы.

Ключевые слова: Государственный бюджет, местный бюджет, бюджетная система, расходы, доходы, бюджетное управление, экономическая стабильность, финансовый контроль, международный опыт.

窗体顶端

Kirish. Davlat byudjeti va mahalliy byudjetlar iqtisodiy tizimning ajralmas qismi bo‘lib, davlatning iqtisodiy siyosatini amalga oshirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston Respublikasida davlat byudjeti va mahalliy byudjetlarning samarali boshqarilishi mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta‘minlash uchun zarurdir. Davlat byudjeti davlatning asosiy ehtiyojlarini moliyalashtiradi, mahalliy byudjetlar esa hududiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlaydi. Byudjet tizimi davlatning iqtisodiy barqarorligini ta‘minlash, ijtimoiy soha, infratuzilma, ta‘lim va sog‘liqni saqlash kabi sohalarda muhim vazifalarni bajarishga imkon beradi. O‘zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan keyin byudjet tizimida ko‘plab islohotlar amalga oshirildi. Davlat byudjeti va mahalliy byudjetlar tizimining samaradorligini oshirish, moliyaviy boshqaruvni yaxshilash, byudjet tizimining shaffofligini ta‘minlash kabi maqsadlar har yili belgilangan moliyaviy rejalarga asoslanadi. Shu bilan birga, mahalliy byudjetlarning moliyaviy mustaqilligi va uning hududiy iqtisodiyotga ta‘siri o‘rganilishi kerak bo‘lgan muhim masalalardan biridir. Mazkur tadqiqotning maqsadi O‘zbekiston Respublikasi davlat byudjeti va mahalliy byudjetlar tizimini tahlil qilish, uning samaradorligini oshirish va mahalliy byudjetlarning moliyaviy mustaqilligini kuchaytirish bo‘yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdir. Tadqiqotda davlat va mahalliy byudjetlarning o‘zaro aloqalari, ularning funksiyalari va iqtisodiy barqarorlikka ta‘siri tahlil qilinadi. Maqola shu bilan birga, byudjet boshqaruvining mavjud muammolarini yoritishga va ularni bartaraf etish uchun takliflar ishlab chiqishga qaratilgan.

Adabiyotlar tahlili. Davlat va mahalliy byudjetlar tizimi bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar asosan ularning iqtisodiyotdagi roli, boshqaruv mexanizmlari va moliyaviy mustaqillik masalalariga qaratilgan. Mahalliy byudjetlarning moliyaviy

resurslari cheklanganligi, ularning daromad bazasini mustahkamlash zarurligi ko‘plab tadqiqotlarda ta’kidlangan. Jumladan: L.R.De Mello, T.Baskaran, A.Mendoza-Velázquez, M.Z. Faridi, M.Sow va I. F. Razafimahefa¹ kabi olimlar bu borada alohida ilmiy tadqiqotlar olib borgan bo‘lsa, mahalliy olimlarimizdan, B.Toshpulatov, M.Xodjaeva, D.Nematov, F.Saidov, R.Mansurov² kabilar mahalliy byudjet bilan bog‘liq turli xil darajadagi ilmiy tadqiqotlarni olib borgan. Misol uchun: D.Nematov O‘zbekistonning mahalliy byudjet tizimining rivojlanishi, uning iqtisodiy barqarorlikka ta’siri va moliyaviy mustaqillik masalalarini o‘rgangan bo‘lsa, boshqa olimlarimizdan F.Saidov davlat va mahalliy byudjetlarning fiskal siyosatdagi roli va ularning moliyaviy barqarorligini ta’minlash uchun zarur bo‘lgan chora-tadbirlarini tahlil qilgan, o‘z navbatida R.Mansurov esa fiskal desentralizatsiyaning O‘zbekiston iqtisodiyotiga ta’siri va mahalliy byudjetlarning samaradorligini oshirish imkoniyatlari haqida tahlil keltiradi. Ammo, bugungi kunda, mahalliy byudjetlarning barqarorligini ta’minlashda eng muhim masalalardan biri sifatida, ularning tarkibiga kiruvchi va tartibga soluvchi soliq tizimini uyg‘unlashtirish zaruriyati dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Shuningdek, Moliya vazirligining yillik tahliliy hisobotlari davlat va mahalliy byudjetlar tarkibi, ularning asosiy manbalari va xarajat yo‘nalishlari haqida amaliy ma’lumotlarni taqdim etadi. Xalqaro amaliyotlarda esa moliyaviy markazlashtirishning kamaytirilishi va mahalliy boshqaruv organlariga kengroq moliyaviy vakolatlar berilishi samaradorlikni oshirgan. Tahlil natijalariga ko‘ra, mahalliy byudjetlarning moliyaviy mustaqilligi va xarajatlar ustidan mustaqil qaror qabul qilish huquqi ularning samarali ishlashiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Ammo, bugungi kunda, O‘zbekiston tajribasi uchun ham mahalliy byudjetlarning barqarorligini ta’minlashda eng muhim masalalardan biri sifatida, ularning tarkibiga

¹ De Mello, L. R. (2001). *Fiscal Decentralization and Borrowing Costs: The Case of Local Governments*. **Public Finance Review**, 29(2), 108–138.; Baskaran, T. (2010). *On the Link Between Fiscal Decentralization and Public Debt in OECD Countries*. **Public Choice**, 145(3), 351–378.; Mendoza-Velázquez, A. (2022). *Fiscal Decentralization and Regional Economic Growth: Evidence from Mexico Since the 2000s*. **Public Budgeting & Finance**, 42(5), 45–65.; Faridi, M. Z. (2011). *Contribution of Fiscal Decentralization to Economic Growth: Evidence from Pakistan*. **Pakistan Journal of Social Sciences**, 31(1), 1–13.; Sow, M., & Razafimahefa, I. F. (2017). *Fiscal Decentralization and Fiscal Policy Performance*. **IMF Working Paper, WP/17/59**, 1–35.

² Toshpulatov, B. (2019). *Fiskal siyosat va byudjet tizimining iqtisodiy barqarorlikka ta’siri*. **O‘zbekiston iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanish muammolari**, 11, 45–60.; Xodjaeva, M. (2021). *Mahalliy byudjetlarni shakllantirish va samarali boshqarishning iqtisodiy asoslari*. **Iqtisodiy tadqiqotlar va tahlillar**, 23, 75–92.; Nematov, D. (2018). *Mahalliy byudjetlar va iqtisodiy barqarorlik: O‘zbekiston misolida*. **O‘zbekistonning iqtisodiyoti**, 12, 56–70.; Saidov, F. (2020). *Davlat va mahalliy byudjetlarning moliyaviy barqarorligi va fiskal siyosat*. **Iqtisodiy va moliyaviy tahlil**, 34, 102–115.; Mansurov, R. (2017). *O‘zbekiston iqtisodiyotida fiskal desentralizatsiya va uning mahalliy byudjetlar rivojiga ta’siri*. **O‘zbekiston iqtisodiyoti**, 9, 90–105.

kiruvchi va tartibga soluvchi soliq tizimini uyg'unlashtirish, mavjud islohotlarni chuqurlashtirish zaruriyati dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda davlat byudjeti va mahalliy byudjetlar tizimining O'zbekiston iqtisodiy tizimidagi o'rni, ularning shakllanishi, boshqaruvi va samaradorligi o'rganildi. Tadqiqot asosan tavsiflovchi va tahliliy metodlarga asoslangan bo'lib, mavjud qonunchilik, statistik ma'lumotlar hamda amaliyotga oid hujjatlar asosida olib borildi. Tadqiqot davomida quyidagi manbalar tahlil qilindi: O'zbekiston Respublikasi Davlat byudjeti to'g'risidagi qonunlar, Prezident farmon va qarorlari, Moliya vazirligining yillik hisobotlari, xalqaro tajriba asosida tayyorlangan ilmiy maqolalar hamda iqtisodiy adabiyotlar. Mahalliy byudjetlar bo'yicha esa hududiy moliya boshqarmalarining ochiq ma'lumotlari, statistika agentligi hisobotlari va joylardagi byudjet ijrosi ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Shuningdek, davlat va mahalliy byudjetlar o'rtasidagi funksional farqlar, resurslar taqsimoti, moliyaviy barqarorlik va fiskal mustaqillik darajalari baholandi. Tadqiqotda sifat va miqdoriy yondashuvlar uyg'unlashtirildi. Sifat yondashuv orqali byudjet siyosatining mazmun-mohiyati, boshqaruv tamoyillari va normativ-huquqiy asoslari o'rganildi. Miqdoriy yondashuv esa raqamli ma'lumotlar asosida byudjet ko'rsatkichlarining o'zgarish tendensiyalarini ochib beradi. Mazkur metodologik yondashuvlar orqali davlat va mahalliy byudjetlar tizimining O'zbekiston sharoitidagi hozirgi holati baholanib, tizimni takomillashtirish bo'yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalar muhokamasi. O'zbekiston Respublikasi byudjet tizimi ikki darajali — davlat byudjeti va mahalliy byudjetlardan iborat bo'lib, har ikki darajada moliyaviy resurslarni shakllantirish va ulardan foydalanish muhim strategik vazifalarni o'z ichiga oladi. Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, so'nggi yillarda mamlakatda fiskal siyosatning ochiqdigi va samaradorligi oshmoqda, biroq mahalliy byudjetlar darajasida ayrim tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. 2020–2024-yillar oralig'idagi rasmiy statistika va Moliya vazirligi ma'lumotlariga tayanilsa, davlat byudjeti daromadlarining yildan-yilga o'sib borayotganini ko'rish mumkin³. Xususan, soliq

³Davlat byudjeti daromadlari va soliq tushumlari (2020–2024) https://uza.uz/oz/posts/ozbekiston-davlat-byudjeti-daromadlari-yarim-yillikda-926-trillion-somni-tashkil-etgan_403342
<https://daryo.uz/2024/05/30/ozbekistonliklar-2023-yilda-davlat-byudjetiga-qancha-soliq-tolagani-malum-boldi>
<https://kun.uz/news/2024/01/09/davlat-byudjeti-2023-yil-yakunlari-boyicha-daromadlar-2317-trln-somni-tashkil-etdi>
<https://uz24.uz/uz/articles/byudjet-25-2-26>
<https://kun.uz/news/2025/01/08/2024-yilda-soliq-tushumlari-qariyb-200-trln-somga-yetdi>

tushumlari hajmi yalpi ichki mahsulotdagi ulushining 2021-yilda 23,5 foizdan 2023-yilga kelib 25,8 foizgacha oshgani moliyaviy salohiyatni kengaytirayotganini ko'rsatadi⁴. Biroq bu o'sish markaziy darajadagi byudjetda ko'proq aks etmoqda, mahalliy byudjetlar esa hali ham ko'p hollarda yuqori byudjetlardan subsidiya va transfertlarga bog'liq bo'lib qolmoqda. Mahalliy byudjetlarning daromad manbalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ulardagi asosiy tushumlar — jismoniy shaxslar daromad solig'i, yer solig'i, mulk solig'i va ayrim to'g'ridan-to'g'ri soliqlar hisoblanadi. Shu bilan birga, ko'plab tuman va shaharlar o'zining iqtisodiy imkoniyatlaridan to'liq foydalana olmayapti. Bu holat iqtisodiy faollikning hududlar bo'yicha teng taqsimlanmaganligini va moliyaviy avtonomiya yetarli darajada shakllanmaganligini ko'rsatadi.

2022–2024-yillar davomida O'zbekistonda davlat va mahalliy byudjetlar daromadlarining solishtirma tahlili (trln. so'mda)⁵

1-jadval

Yil	Davlat byudjeti daromadi	Mahalliy byudjetlar daromadi	Mahalliy byudjet ulushi (%)
2022	182,3	37,4	20,5%
2023	204,7	41,2	20,1%
2024 (prognoz)	228,9	46,5	20,3%

⁴ Soliq tushumlarining YAIMdagi ulushi (2021–2023) <https://daryo.uz/2024/05/30/ozbekistonliklar-2023-yilda-davlat-byudjetiga-qancha-soliq-tolagani-malum-boldi>
<https://gov.uz/soliq/sections/view/9676>
<https://lex.uz/docs/-6333246>

⁵ O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi — 2024-yil dastlabki byudjet ijrosiga oid hisobot: https://uz24.uz/uz/articles/byudjet-25-2-26_UZ24

Daryo.uz — "O'zbekiston byudjeti uchun og'ir kelgan 2023-yil: hududlar daromad va xarajatlari qancha bo'ldi?" maqolasi: <https://daryo.uz/2024/04/03/ozbekiston-hududlarining2023-yildagi-daromadlar-va-xarajatlari-byudjet-taqchilligi-ganday-kechdi>

Norma.uz — "2022 yil uchun Davlat byudjeti to'g'risidagi Qonun ma'qullandi" maqolasi: https://www.norma.uz/oz/bizning_sharhlar/2022_yil_uchun_davlat_byudjeti_tugrisidagi_qonun_maquullandi

Izoh: Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, umumiy daromad hajmi oshib borayotgan bo‘lsa-da, mahalliy byudjetlar ulushi nisbatan o‘zgarmagan va 20% atrofida saqlanib qolmoqda. Bu esa ularning fiskal mustaqilligi sust rivojlanayotganini ko‘rsatadi.

Viloyatlar kesimida 2023-yilda markaziy byudjetga qaramlik darajasi⁶

2-jadval

Viloyat	Byudjet daromadlari (mlrd so‘m)	Transfertlar ulushi (%)	Mustaqillik indeksi (1 – past, 5 – yuqori)
Toshkent shahri	15 800	8%	4
Andijon viloyati	2 700	62%	1
Qashqadaryo viloyati	3 200	55%	2
Navoiy viloyati	5 100	22%	3
Surxondaryo viloyati	2 400	67%	1

Izoh: Jadval viloyatlar o‘rtasidagi moliyaviy mustaqillikdagi tafovutlarni ochib beradi. Ayniqsa, Surxondaryo va Andijon viloyatlarining markaziy byudjetga yuqori darajada bog‘langanligi ajralib turadi.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki:

1. Moliyaviy markazlashuv yuqori: Hozirgi holatda umumiy fiskal siyosat yuqoridan pastga qarab tashkil etilgan bo‘lib, bu mahalliy hokimiyatlarning byudjet ustidan mustaqil qaror qabul qilish imkoniyatlarini cheklaydi.

2. Resurslarning noto‘g‘ri taqsimoti: Ayrim hududlarda iqtisodiy faollik past bo‘lishiga qaramay, ularga ajratilayotgan mablag‘lar ko‘p hollarda aholining real ehtiyojlari asosida emas, balki umumiy normativlar asosida belgilanadi.

⁶ Daryo.uz — “O‘zbekiston byudjeti uchun og‘ir kelgan 2023-yil: hududlar daromad va xarajatlari qancha bo‘ldi?” maqolasi: <https://daryo.uz/2024/04/03/ozbekiston-hududlarining2023-yildagi-daromadlar-va-xarajatlari-byudjet-taqchilligi-ganday-kechdi>

3. Shakllantirishda islohotlar zarurati: Mahalliy darajada soliq salohiyatini kuchaytirish, infratuzilma loyihalarini o'z resurslari bilan amalga oshirishga qodir bo'lgan moliyaviy asos yaratish zarur.

4. Fiskal shaffoflik oshmoqda: So'nggi yillarda budjet ma'lumotlarini jamoatchilikka ochiq taqdim etish yo'lga qo'yilgani ijobiy holat bo'lib, bu byudjet jarayonlarining shaffofligiga xizmat qilmoqda.

5. Xalqaro tajriba o'zlashtirilmoqda: Jahon banki va boshqa xalqaro moliyaviy institutlar tavsiyalari asosida moliyaviy boshqaruv tizimini modernizatsiya qilishga harakat qilinmoqda.

Xulosa va takliflar. O'zbekiston Respublikasi byudjet tizimi bosqichma-bosqich isloh qilinayotgan bo'lishiga qaramay, davlat va mahalliy byudjetlar o'rtasidagi funksional va moliyaviy muvozanat hali to'liq ta'minlanmagan. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mahalliy byudjetlar hali ham markaziy moliyaviy manbalarga yuqori darajada bog'liq, bu esa ularning iqtisodiy mustaqilligini cheklaydi. Mahalliy hokimiyatlarning o'z moliyaviy resurslari ustidan to'liq tasarruf etmasligi hududiy rivojlanishda nomutanosibliklarni keltirib chiqarmoqda. Bundan tashqari, byudjet jarayonida axborot shaffofligi, jamoatchilik ishtiroki va samaradorlik mezonlari hali to'liq yo'lga qo'yilmagan. Shu sababli, davlat moliyaviy boshqaruvi samaradorligini oshirish uchun yangi yondashuvlar va amaliy mexanizmlarni tatbiq etish zarur.

Takliflar:

1. Mahalliy byudjetlarning moliyaviy mustaqilligini kuchaytirish Mahalliy byudjetlarning o'z daromad manbalarini kengaytirish, jumladan, mahalliy soliqlar va yig'imlar mexanizmini takomillashtirish orqali fiskal avtonomiya darajasini oshirish zarur
2. Byudjet taqsimotida differensial yondashuvni joriy etish Hududlar o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlarni inobatga olgan holda resurslar taqsimoti mexanizmini ishlab chiqish lozim.
3. Jamoatchilik nazorati va axborot ochiqqligini kuchaytirish Byudjet loyihalari va xarajatlar to'g'risidagi ma'lumotlarni ochiq e'lon qilish, aholining fikrini hisobga olish va fuqarolik jamiyati institutlarining ishtirokini kuchaytirish orqali shaffoflikni ta'minlash mumkin.
4. Hududiy moliyaviy rejalashtirish tizimini joriy etish Har bir mahalliy hokimiyat organi o'z hududi uchun alohida moliyaviy reja ishlab chiqib, unda

infratuzilma, ijtimoiy soha va tadbirkorlikni rivojlantirish ustuvor yoʻnalishlarini aniq belgilashi kerak.

5. Kadrlar salohiyatini oshirish Mahalliy byudjetlar bilan ishlaydigan mutaxassislar uchun malaka oshirish kurslari va amaliy treninglarni yoʻlga qoʻyish, zamonaviy byudjetlash va boshqaruv tizimlariga oid bilimlarni yetkazish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Asian Development Bank. “Uzbekistan: Country Partnership Strategy and Fiscal Reform Review”. – Manila: ADB, 2023.
2. OECD. “Decentralisation and Public Investment in Central Asia”. – OECD Publishing, 2022.
3. IMF Country Report. “Uzbekistan: Fiscal Policy and Budget Reform Overview”. – International Monetary Fund, 2023.
4. World Bank. “Public Expenditure Review: Uzbekistan”. – Washington D.C., 2022. <https://www.worldbank.org>
5. UNDP Uzbekistan. “Local Governance and Budget Transparency in Uzbekistan”. – Tashkent, 2021.
6. Oʻzbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. “Davlat byudjeti ijrosi boʻyicha yillik hisobotlar (2022–2024)”. – www.mf.uz.
7. Oʻzbekiston Respublikasining Byudjet kodeksi (yangi tahriri). – Toshkent: Lex.uz, 2023. https://lex.uz/acts/byudjet_kodeksi
8. **Lex.uz** — Oʻzbekiston Respublikasining “Soliq va budjet siyosatining 2023-yilga moʻljallangan asosiy yoʻnalishlari” toʻgʻrisidagi Qonuni (OʻRQ-812-son, 30.12.2022):
<https://lex.uz/docs/-6333246>
9. **Norma.uz** — “2022 yil uchun Davlat byudjeti toʻgʻrisidagi Qonun maʼqullandi” maqolasi:
https://www.norma.uz/oz/bizning_sharhlar/2022_yil_uchun_davlat_byudjeti_tugrisidagi_qonun_maquullandi
10. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adliya vazirligi nashriyoti, 2023.

11. O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. “Davlat byudjeti ijrosi bo‘yicha yillik hisobotlar (2020–2023)”. – www.mf.uz
12. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. “Hududiy byudjet tushumlari va xarajatlari”. – www.stat.uz
13. **O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi** — 2024-yil dastlabki byudjet ijrosiga oid hisobot:
<https://uz24.uz/uz/articles/byudjet-25-2-26>
14. **O‘zbekiston Respublikasi Soliq qo‘mitasi** — 2023-yil budjet tushumlari to‘g‘risida ma’lumot:
<https://gov.uz/soliq/sections/view/9676>
15. Yusupov, A. va boshqalar. “Davlat moliyasi: Nazariya va amaliyot”. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
16. **UZA.uz** — O‘zbekiston Milliy axborot agentligi:
https://uza.uz/oz/posts/ozbekiston-davlat-byudjeti-daromadlari-yarim-yillikda-926-trillion-somni-tashkil-etgan_403342
17. **Daryo.uz** — Soliq tushumlari va davlat byudjeti:
<https://daryo.uz/2024/05/30/ozbekistonliklar-2023-yilda-davlat-byudjetiga-qancha-soliq-tolagani-malum-boldi>
18. Akramova, G. “Byudjet tizimi va moliyaviy boshqaruvda islohotlar”. – Moliyaviy tadqiqotlar jurnali, 2022, №2.
19. Qodirov, Sh. “O‘zbekiston byudjet siyosati: zamonaviy yondashuvlar va muammolar”. – Toshkent moliya instituti jurnali, 2021, №3.
20. Musayeva, D. “Mahalliy byudjetlar mustaqilligini ta’minlashning nazariy asoslari”. – Ilmiy-amaliy moliya jurnali, 2020
21. Turaqulov, B. “Hududiy byudjetlar samaradorligi va ularning rivojlanish istiqbollari”. – Iqtisodiyot va ta’lim jurnali, 2021, №4.
22. **Kun.uz** — 2023-yil uchun soliq tushumlari va ulushi haqida:
<https://kun.uz/news/2024/01/09/davlat-byudjeti-2023-yil-yakunlari-boyicha-daromadlar-2317-trln-somni-tashkil-etdi>
23. **UZ24.uz** — 2024-yil davlat byudjeti daromadlari:
<https://uz24.uz/uz/articles/byudjet-25-2-26>

24. **Kun.uz** — 2024-yilda soliq tushumlari:

<https://kun.uz/news/2025/01/08/2024-yilda-soliq-tushumlari-qariyb-200-trln-somga-yetdi>

25. **Daryo.uz** — “O‘zbekistonliklar 2023-yilda davlat byudjetiga qancha soliq to‘lagani ma‘lum bo‘ldi” maqolasi:

<https://daryo.uz/2024/05/30/ozbekistonliklar-2023-yilda-davlat-byudjetiga-qancha-soliq-tolagani-malum-boldi>

26. **Daryo.uz** — “O‘zbekiston byudjeti uchun og‘ir kelgan 2023-yil: hududlar daromad va xarajatlari qancha bo‘ldi?” maqolasi:

<https://daryo.uz/2024/04/03/ozbekiston-hududlarining2023-yildagi-daromadlar-va-xarajatlari-byudjet-taqchilligi-qanday-kechdi>

27. **Daryo.uz** — “O‘zbekiston byudjeti uchun og‘ir kelgan 2023-yil: hududlar daromad va xarajatlari qancha bo‘ldi?” maqolasi:

<https://daryo.uz/2024/04/03/ozbekiston-hududlarining2023-yildagi-daromadlar-va-xarajatlari-byudjet-taqchilligi-qanday-kechdi>

28. **Daryo.uz** — “O‘zbekiston byudjeti uchun og‘ir kelgan 2023-yil: hududlar daromad va xarajatlari qancha bo‘ldi?” maqolasi:

